

PAWEŁ KŁOPOTOWSKI

ur. 1928 ; Puławy

Miejsce i czas wydarzeń	Puławy, II wojna światowa
Słowa kluczowe	Projekt Akcja Reinhardt - w kręgu Zagłady, okupacja niemiecka, Żydzi

Sytuacja Żydów w czasie okupacji niemieckiej

Jeśli chodzi o te okupacyjne sprawy, co to tak się czasem zapamiętuje, to z Końskowoli, bo tam w Końskowoli ci Żydzi coś tam robili, oni na budowach pracowali czy coś, tam jakiś obóz pracy częściowo był. To ja dwa razy widziałem, że kolumna, to latem było, kolumna Żydów pod strażą żandarmów, szła po pracy, dzień długi letni, szła wykąpać się w Wiśle. Wykąpali się w Wiśle i wracali. A uderzyła mnie jedna rzecz, że za tą kolumną jechała dorożka, w dorożce siedział żandarm i jakiś bardzo młody Żyd, chyba z ojcem, i wtedy Polacy mówili, że niektórzy Żydzi za złoto wykupywali sobie takie jakby jakieś ulgi u Niemców. I jak sądzę to trwało dokąd mieli pieniądze. Ale to już... To to co ja widziałem jako dziecko, prawda, to widziałem. Co jeszcze widziałem? Widziałem dwoje Żydów młodych, widocznie złapanych w mieście gdzieś, to było ciepło, który to był rok... 43 może był, 42, to gdzieś było ciepło, ci Żydzi byli boso, para młodych Żydów, tak lat koło dwudziestu, szła od strony miasta, a ja byłem przy tych Alejach Żyrzyńskich, to w stronę Żyrzyna tam jest. Byłem z kolegą, Gawryluk, i we dwóch patrzyliśmy w każdym razie, szli za tor kolejowy do lasu, prowadziło ich dwóch młodych żandarmów z karabinami zarzuconymi na ramiona, po iluś tam minutach usłyszeliśmy dwa strzały. Jeszcze ten Żyd, ten młody, szedł i jadł kawałek chleba, we dwoje szli, to chyba nie dwudziestoletni nawet byli... Usłyszeliśmy strzały w lesie, i potem od strony lasu, właśnie przez tor, wracało tych dwóch młodych żandarmów, wesoło sobie rozmawiając, tak jakby byli na spacerze... No popatrzyliśmy na to, posłuchaliśmy. No tak, taka rzeczywistość. Takie obrazki z dzieciństwa, takie rzeczy się pamięta.

[Czy widywałem osoby pracujące przy sprzątnięciu ulic w Puławach?] Tak, parę razy widziałem. No to Żyd oczywiście był z opaską, mieli opaski z gwiazdą Dawida. Parę razy, parę razy widziałem... jakiś dozorca ich pilnował po cywilnemu. Nie wiem kto to był, czy Polak czy folksdojcz. Ale najczęściej to jakiś żandarm, czy Schutzpolizei, Niemcy tam mieli kilka rodzajów tej policji. Więc tak, pracowali... poza tym tor był budowany, Niemcy przed wybuchem wojny z Rosją, budowali na gwałt drugi tor, bo

był jeden tor kolejowy, jednoszynowa linia kolejowa. Niemcy budowali drugą linię, drugi tor, więc tam też pracowali Żydzi i ci Żydzi często byli tak dość brutalnie poganiani przez Niemców. To to widziałem, ja wtedy kończyłem szkołę podstawową.

Data i miejsce nagrania	2003-10-25, Puławy
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Transkrypcja	Mateusz Szymczak
Redakcja	Maria Radek
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"